

Novinky v oblasti Nagojského protokolu / ABS (přístup a sdílení přínosů)

Eliška Rolfová, MŽP, 21. listopadu 2023, VÚRV

Aktuality: metodické pokyny

- [Pokyny k oblasti působnosti a hlavním povinnostem uživatelů](#) (vydala EK, 08/2016, aktualizace 01/2021)
 - doplněný text vyjasněných otázek
 - Příloha II: ZVLÁŠTNÍ POKYNY K POJMU VYUŽÍVÁNÍ: podrobnosti o pojmu využívání zahrnující specifika jednotlivých odvětví (včetně držitelů sbírek a veřejného výzkumu) + konkrétní příklady
- [Metodický pokyn MŽP k postupu podle zákona č. 93/2018 Sb., o podmínkách využívání genetických zdrojů podle Nagojského protokolu](#) (vydalo MŽP, 08/2019, aktualizace 04/2021)

→ [ucelený dokument MŽP 01/22](#) (oba pokyny včetně návodu pro DECLARE)

Pokyn EK: jednotná interpretace

- **Taxonomická identifikace** biologických nebo genetických zdrojů na základě morfologické nebo molekulární analýzy, včetně sekvenování DNA, se jako taková nepovažuje za využívání ve smyslu nařízení EU o přístupu a sdílení přínosů, neboť nezahrnuje objevování konkrétních genetických nebo biochemických vlastností.
- **Rozsáhlý screening**: hodnocení obvykle vysokého počtu vzorků genetických zdrojů na základě konkrétního kritéria (binární) – v oblasti působnosti až hlubší výzkum na vybraných vzorcích
- Nařízení se nevztahuje na **patogenní nebo škodlivé organismy** vyskytující se u člověka, zvířat, rostlin, mikroorganismů, v potravinách, krmivech či jiných materiálech, které byly na území EU **zavlečeny neúmyslně**.
- **Organismy** (paraziti, patogeny, symbionty, mikroflóra...) **přidružené** ke genetickému zdroji, k němuž byl uplatněn přístup: nelze považovat za neúmyslně zavlečené.
- **Lidská mikroflóra**: výzkum jedinečného složení mikroflóry určitého člověka mimo oblast působnosti x výzkum na jednotlivých taxonech je v oblasti působnosti (identita izolovaných taxonů není jedinečná pro určitého člověka)
- **Poskytovatelé služeb**: za určitých podmínek se nepovažují za uživatele (je jím zadavatel).
- Povinnosti **výzkumných institucí** a zaměstnaných **výzkumných pracovníků**: je důležité, aby vedení jasně definovalo odpovědnost týkající se povinností náležitě péče v organizaci (i pro hostující vědce).
- Když **nelze určit zemi původu**, materiál je mimo oblast působnosti nařízení EU (je ovšem třeba zdůvodnit/doložit a pokud se objeví nové informace, postupovat s náležitou péčí).

**Čím je
třeba se
řídit?**

Právní předpisy země původu
(obecně)

Předpisy pro GZ:
přístup a sdílení
přínosů / Nagojský
protokol

Související
předpisy EU +
ČR = postup s
náležitou péčí

Instituce: Jaká opatření přijmout?

- **Doporučení:** interní pokyn/směrnice
- **Účel:** nastavit jasné a srozumitelné procesy a postupy na úrovni instituce, které usnadní plnění povinností a upřesní rozdělení odpovědnosti (zohlednění institucionální hierarchie, hostujících výzkumníků...)
- **Vymezení:** jak postupovat při získávání a využívání genetického materiálu, kdo má oprávnění/zodpovědnost, pokud jde o komunikaci s poskytovatelem / podpis PIC/MAC / uchování dokumentace / podávání prohlášení o postupu s náležitou péčí do systému DECLARE aj.
- **Užitečná infografika:** <https://www.nagoyaprotocol-hub.de/wp-content/uploads/2022/03/Infographic-institutional-compliance-measures-1.pdf>

Další zdroje informací

- [Informační systém pro přístup a sdílení – IS ABS](#) (kontakty na NFP a příslušné orgány, informace o požadavcích a předpisech jednotlivých zemí)
- [Webové stránky MŽP](#) (základní informace pro ČR, odkazy na důležité dokumenty, např. [metodické pokyny](#))
- Informace o postupu v zemích, které jsou nejčastějším poskytovatelem GZ ([německá Federální agentura pro ochranu přírody, 2017, 2018](#))
- [Osvědčené postupy / Consortium of European Taxonomic Facilities \(CETAF\)](#)
- [Registr sbírek](#)
- [German Nagoya Protocol HuB](#)
- Národní kontaktní osoba pro Nagojský protokol v ČR

Aktuální témata na globální úrovni: hodnocení NP

- Vyhodnocení pokroku v provádění na základě národních zpráv až v roce 2026 (nařízení EU: dobrovolné národní zprávy v roce 2023)
- Implementace: pomalá – nevelký/nejasný objem sdílených přínosů, v některých případech příliš striktní pravidla přístupu, přenesení pozornosti na DSI

Aktuální témata na globální úrovni: GBF

- **Kchun-mingsko-montrealský globální rámec pro biologickou rozmanitost** (CBD, prosinec 2022)
- Vize pro rok 2050 (žití v harmonii s přírodou), mise do roku 2030 (zastavit a zvrátit úbytek biologické rozmanitosti a vrátit přírodu na cestu obnovy), 4 cíle pro rok 2050 a 23 cílů pro rok 2030 → ABS: cíl C (podstatné zvýšení přínosů z využívání genetických zdrojů a digitálních informací o genetických zdrojích získaných sekvenováním, což přispěje k ochraně a udržitelnému využívání biologické rozmanitosti), (dílčí) cíl 13 (přijmout účinná právní, politická a správní opatření...)
- „Balíček“ rozhodnutí: GBF, navýšené financování, soubor ukazatelů pro monitorování, posílený mechanismus pro plánování, sledování, podávání zpráv a hodnocení, budování kapacit, DSI

Aktuální témata na globální úrovni: DSI

- DSI ([digital sequence information on genetic resources](#) / digitální informace o genetických zdrojích získané sekvenováním):
- Rozhodnutí CBD COP 15/9 uznává nutnost sdílení přínosů, ale také specifického řešení; multilaterální mechanismus (včetně globálního fondu)
 - kritéria: účinný, praktický, ekonomicky návratný, poskytovat právní jistotu, zachovat otevřený přístup k datům, neohrozit výzkum a vývoj a být kompatibilní s dalšími nástroji pro přístup a sdílení přínosů
- Otevřená pracovní skupina – úkol: připravit návrh mechanismu ke schválení na CBD COP 16

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST

Kontakt

- Eliška Rolfová
- oddělení mezinárodních úmluv, odbor druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků, Ministerstvo životního prostředí
- e-mail: eliska.rolfova@mzp.cz
- tel.: 267 122 030